

Statische en dynamische rechtsfeiten

Presentatie VWR-wintervergadering

16 januari 2009

Jaap Hage

Natuurwetten

- Natuurwetten (simplistische voorstelling):
 - leggen verbanden tussen gebeurtenissen en feiten
 - in de fysieke werkelijkheid
 - tijdloze verbanden tussen feiten
(bijv. relatie tussen volume, temperatuur en druk van een gas: $pV = nRT$)
 - verbanden in de tijd tussen een gebeurtenis en de daarop volgende feiten
(bijv. tussen uitoefenen kracht en verandering van snelheid: $v_1 = v_0 + Ft/m$)

Rechtsregels

■ Rechtsregels

- leggen verbanden tussen gebeurtenissen en feiten
- in de wereld van het recht
- tijdloze verbanden tussen feiten
(bijv. relatie tussen het zijn van eigenaar en beschikkingsbevoegdheid)
- verbanden in de tijd tussen een gebeurtenis en de daarop volgende feiten
(bijv. tussen het sluiten van een overeenkomst en het bestaan van verbintenissen)

Feiten, dingen en gebeurtenissen

Taal

Termen:

Eigennamen: 'Suzanne'

Zelfstandige naamwoorden: 'Stoel'

Naamwoordelijke constructies:
'De vader van Suzanne'

Beweerzinnen:

Ware beweertzinnen:

'Het is 16 januari 2009'

Onware beweertzinnen:
'Bart de Wever is
minister-president van Vlaanderen'

'De onrechtmatige daad van
Guy'

'Guy pleegt een
onrechtmatige daad'

Werkelijkheid

'Dingen':

Suzanne

Een stoel

Jaap

Standen van zaken:

Feiten:

Dat het 16 januari 2009 is.

Non-feiten:

Dat Bart de Wever minister-president van
Vlaanderen is.

Gebeurtenis

De onrechtmatige daad van Guy.

De onrechtmatige daad van Guy
vindt nu plaats.

Statische rechtsfeiten

- Feiten (geen gebeurtenissen)
- waaraan door een rechtsregel andere feiten worden verbonden
- Voorbeelden:
 - eigenaar van een zaak is beschikkingsbevoegd
 - een verdachte mag een raadsman kiezen
 - een burgemeester kan noodverordeningen uitvaardigen

Statische rechtsregels

- Regels die verbanden leggen tussen feiten.
- Regels die maken dat dingen gelden als een ander soort dingen (geldt als-regels):
 - wettelijke definities
 - bestaansvoorwaarden voor rechtshandelingen: beschikkingen, overeenkomsten, regelgeving

P is eigenaar van Z

P is beschikingsbevoegd
ten aanzien van Z

Dynamische rechtsfeiten en - regels

- Dynamische rechtsfeiten zijn gebeurtenissen (geen feiten)
- waaraan door dynamische rechtsregels
- nieuwe feiten en/of het tenietgaan van bestaande feiten worden verbonden
- Voorbeelden:
 - Totstandkoming van wetgeving: nieuwe rechtsregels.
 - Eigendomsoverdracht: nieuwe eigenaar.
 - Vrijspraak: geen verdachte meer.

```
graph LR; A([Jan pleegde een onrechtmatige daad jegens Ria]) --> B[Jan moet Ria de door de OD veroorzaakte schade vergoeden];
```

Jan pleegde een onrechtmatige
daad jegens Ria

Jan moet Ria de door de
OD veroorzaakte schade
vergoeden

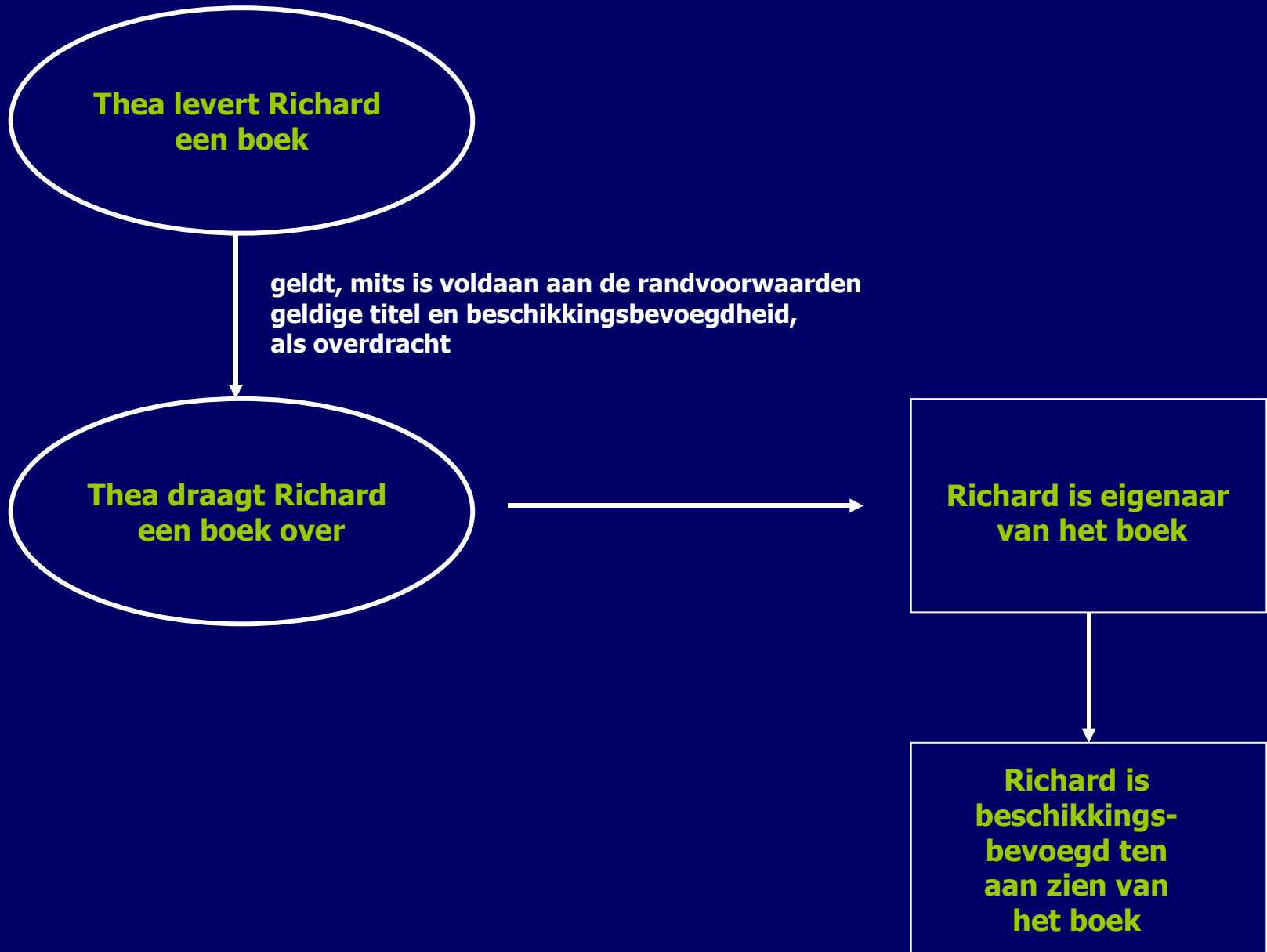
De sociale werkelijkheid

Feiten en dingen bestaan in de sociale werkelijkheid doordat hun bestaan:

- door de leden van een sociale groep wordt erkend (**primaire sociale feiten**)
- doordat hun bestaan door een regel die in de sociale werkelijkheid bestaat wordt verbonden aan feiten of gebeurtenissen (**institutionele feiten**)

De wereld van het recht

**Thea geeft Richard
de feitelijke macht over
een boek**

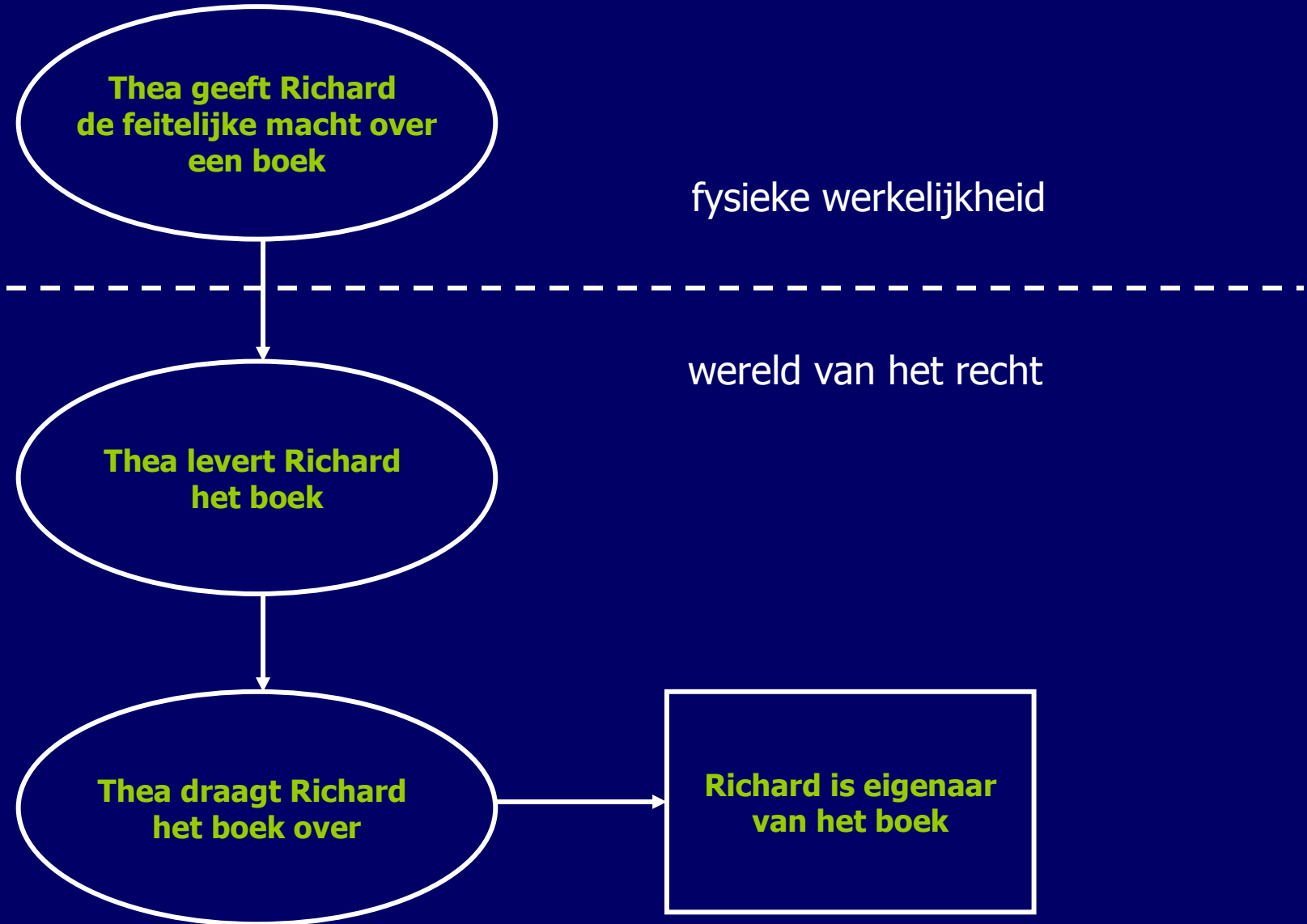
fysieke werkelijkheid

**Thea levert Richard
het boek**

wereld van het recht

**Thea draagt Richard
het boek over**

**Richard is eigenaar
van het boek**

**Els 'verkoopt' haar
pasgeboren baby
aan Yvonne
voor €5000**

X

**Els en Yvonne sluiten
een onbenoemd contract
ten aanzien van Els' baby**

X

**Els moet meewerken aan de adoptie
van haar baby door Yvonne
en
Yvonne moet aan Els €5000 betalen**

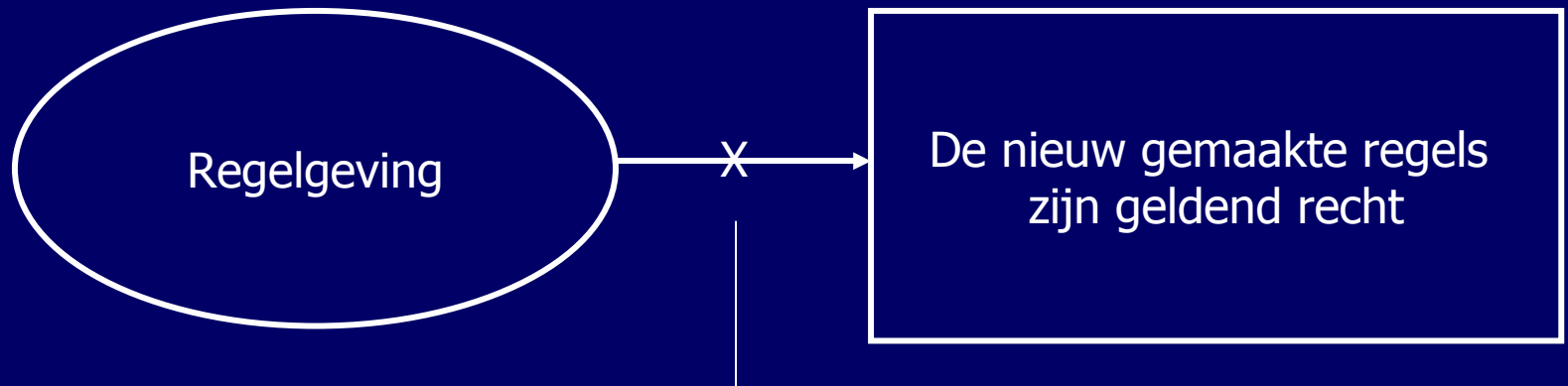
Nietigheid en non-existentie

- Een rechtshandeling is (partieel) nietig als:
 - de rechtshandeling als zodanig bestaat, maar
 - de beoogde rechtsgevolgen (deels) niet intreden
- Een rechtshandeling bestaat niet als de daaraan ten grondslag liggende handeling niet geldt als een rechtshandeling.

Non-existententie

Nietigheid

Als een regeling structureel in strijd is met een hogere regeling, dan leidt de regeling niet tot geldend recht.

Partiële nietigheid

Artikel 3:40 BW lid 1:

Een rechtshandeling die door inhoud of strekking in strijd is met de goede zeden of de openbare orde, is nietig.

Artikel 3:41:

Betreft een grond van nietigheid slechts een deel van een rechtshandeling, dan blijft deze voor het overige in stand, voor zover dit, gelet op inhoud en strekking van de handeling, niet in onverbreekelijk verband met het nietige deel staat.

**Els 'verkoopt' haar
pasgeboren baby
en haar tv
aan Yvonne
voor samen €6000**

**Els en Yvonne sluiten
een gemengd contract
ten aanzien van Els' baby
en de tv**

**Els moet meewerken aan de adoptie
van haar baby door Yvonne
en
Yvonne moet aan Els €5000 betalen**

**Els moet de tv overdragen aan Yvonne
en
Yvonne moet aan Els €1000 betalen**

Conclusies

- Voor een goed begrip van rechtsfeiten is het nodig om in te zien dat het recht een wereld op zichzelf is, waarvan de structuur wordt bepaald door rechtsregels.
- Er zijn twee soorten rechts'feiten': statische en dynamische; daarmee corresponderen statische en dynamische rechtsregels.
- Geldt als-regels zijn een belangrijke categorie statische rechtsregels, ondermeer omdat ze de transformatie regelen van feiten uit de fysieke werkelijkheid naar de wereld van het recht.
- Het onderscheid tussen statische en dynamische rechtsregels is van belang om het onderscheid tussen nietigheid en non-existentie van rechtshandeling duidelijk te maken. Dit laatste onderscheid is weer van belang voor het begrip van partiële nietigheid.